

שיעור בענייני השעה - הרב יחיאל יעקובסון שליט"א

בתקופה זו נשמעים ונכתבים הרבה דברים, לא באתי להוסיף על הדברים אלא להפחית ולצמצם. אני לא אומר מה שנראה ל'עניות דעתי' אלא את מעט דברי-התורה שקיבלתי מרבתי בעבר בתקופות כאלו, ומתוך המלצה לשמוע כמה שפחות דברים בענייני הזמן אלא אם הם דברים שאתה השומע שמעת אישית מגדולי ישראל, ואפילו לא מה שאחרים אומרים בשמם.

יש כאלו שאומרים שהם מבינים למה המלחמה התחילה דווקא ביום הזה, אם מפני שלא הצלחנו בעבודתנו של התפילה ביום כיפור או השמחה בשמיני-עצרת וכדו'. שמעתי במפורש שדברים אלו הם כפירה בכח התפילה, או כפירה בהלכה. כולנו קיימנו את ההלכות כראוי בימים האלו כלל ישראל התעלה כולו בזכותנו. וככל שהמצב הוא גרוע, הוא יכול היה להיות גרוע הרבה יותר לולא הזכויות שלנו.

כשהתחילה מלחמת יום-הכיפורים, ג"כ נאמרו דיבורים כאלו ממש, וראיתי אצל הרב אברמסקי ואצל הרב שך, הראש-ישיבה והמשגיח בישיבה בה למדתי ועוד מגדולי ישראל, שכעסו ממש ודיברו בחריפות נגד גישה זו. הנוסח שהם אמרו, שצריך להסתכל על זה במבט של חסד ה', שהקב"ה גלגל שהמלחמה תפרוץ ביו"כ, ובזכות התפילות של יו"כ, יהיו לנו הרבה זכויות ויצטמצם הנזק מאוד. כך גם עכשיו, קיימנו ב"ה את כל הלכות המועדים וה' סובב שזה יפרוץ בזמני חסד ולא יהיה הרבה יותר גרוע. כך צריך להסתכל על המצב ולא בשום דרך אחרת.

עוד אוסיף באותיות של קידוש לבנה. **אנחנו לא אשמים במצב!!** לא יתכן שאנחנו, שומרי תורה ומצוות, אשמים בנזק שלא רצינו לגרום. ביררתי זאת אישית אצל הסטייפלר, ואצל גדולי הדור הקודם, וזו דעתם הפשוטה. הסטייפלר אמר לי שלא יתכן שיאשימו אדם בנזק כשהוא לא התכוון במזיד לגרום רעה. נכון שאנחנו עדיין לא מושלמים ועל כך נאמר שכל דור שלא נבנה ביהמ"ק בימיו, כאילו נחרב בימיו. אבל חלילה לייחס לנו צער של הריגת אנשים וסבל רב, בגלל שאנחנו לא היינו בסדר.

יש לפנינו ניסיון, צריך לדעת איך עומדים בו. כל ניסיון מגיע כדי לרומם אותנו, אפילו אם משהו זעיר כחוט-השערה, אבל צריך שנתרומם בו, בין בדבר מסוים לתקופת הניסיון ובין בדבר שיימשך אח"כ, כי זו מטרת הניסיון, לא יתכן שהוא נגמר ונשארנו בדיוק אותו דבר, כי זה נגמר, שהרי מטרת הניסיון היא לרומם, כפי שמפרש רש"י על הפסוק "כי לבעבור נסות אתכם בא האלוקים", [לשון רש"י הוא: נסות - לשון הרמה וגדולה, כמו (ישעיה סב י) הרימו נס, ארים נסי וגו' שהוא זקוף]. כל ניסיון אמור לרומם ולקדם.

יש ניסיון להתמודד עם המצב הנוכחי ויש ניסיון לטווח הארוך, כדלהלן.

קיבלנו מרבותינו במלחמת ששת הימים ובמלחמת יו"כ, שעיקר הניסיון הוא באמונה. לתקן את ההרגשה של 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה'. אני זוכר במלחמת ששת הימים את ההרגשה הקשה שהייתה במשך כמה שבועות קודם המלחמה. קשה לתאר את כל שהיה, היו אז משפחות של אנשים שעלו מהשואה כאובים וראו עולם שלם מתנפץ לנגד עיניהם, והיה מתח נוראי בא"י, אימהות אמרו זו לזו שכדאי לשלוח ילדים לחו"ל כדי שיישאר זכר מהמשפחה, הצבא הכין שמונת אלפים ארונות קבורה בשביל אלו שאמורים להיהרג בשלב הראשון של המלחמה בלבד. ואילו הרב אברמסקי היה רגוע מאוד, הוא אמר שהוא רואה שאנשים לא בוטחים

בצבא, ושכולם מאוחדים, ובגלל ב' נקודות אלו הוא בטוח שבע"ה יהיה ניצחון. הוא כ"כ האמין בזה, שאנחנו הנערים שהיינו נמצאים בסביבתנו, היינו רגועים כמותו וכלל לא פחדנו.

לעומת זאת, לקראת מלחמת יו"כ, שהיה רהב במדינה והרגשה שיש צבא חזק ואין ממה לפחד, שאנחנו הכי חזקים מכל העולם, אז גדולי ישראל חששו ופחדו מאוד, כפי שאכן נגלה לעין כל ביום-הכיפורים. הרב אברמסקי הזכיר אז את הפסוק "עד רדת חומותיך הגבוהות והבצורות אשר אתה בוטח בהן בכל ארצך". ואמר, שיחסית זה חסד עצום. הציבור היו בדיכאון נורא, המון קצינים ירדו מהארץ, והוא אמר שזה נס, שהתנפץ האליל של צה"ל, ויחד עם זה ה' שמר עלינו ואנחנו עדיין שורדים.

ברור לכולם, שזה המצב גם עכשיו. כל אחד יודה בליבו שאמנם אנו אומרים בפה שאנחנו בוטחים בה' ומאמינים בה' והקב"ה מנהל את כל העולם, אבל יחד עם זה כשקוראים בעיתון על מבצע של המוסד או של השב"כ, זה עושה לנו טוב בלב. נכון שהכל חסדי ה' אבל יש גם צה"ל, עושים מעין 'בטחון בשיתוף', 'כוחי ועוצם ידי' בשיתוף עם סייעתא דשמיא. עכשיו הקב"ה הראה לנו בצורה מאוד כואבת שאין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים. זה כלל הניסיון בין למצב עכשיו ובין לטווח הארוך.

הדבר שהכי מחדיר לעומק את התחושה של 'כוחי ועוצם ידי' הוא העיסוק בחדשות, השמיעה של הפרטים שוב ושוב, שמחדירה ללב את ההרגשה שזה תלוי בפוליטיקאים ובראש-הממשלה, מה הוא עושה ואיך הוא הגיב. אני ממליץ על דרך חיים ואיכות חיים נפלאה, להפסיק להתעסק, לא לשמוע ולא להתעדכן. יש איזו הרגשה שאם אני שומע, יש לי איזו שליטה במצב, וזו בדיוק הנקודה שצריך להיזהר ממנה. אין לך שום שליטה במצב, הידיעות האלו לא עוזרות שום דבר, רק לשטוף את המח כנגד האמונה שהקב"ה מנהל את העולם. אם יש ידיעות שצריך לדעת מצד ההשתדלות, הם יגיעו לאוזניך גם אם לא תקרא ולא תשמע אף אחד. הקב"ה מנהל את העולם וזה מה שחשוב.

באופן מעשי, כתוב ברמב"ם (הלכות תעניות, א' ג') שאם אדם לא מתפלל בשעת צרה, זו דרך אכזריות. קיבלנו מרבותינו במלחמות הקודמות, שצריך להגיד ג' פרקי תהלים, והפרקים שנהגו תמיד לומר הם: **פרק צ"א, פרק ק"ל ופרק קמ"ב**. והעיקר הוא להגיד אותם מתוך כוונה, לא רק עבור עצמינו. אפילו במלחמות אחאב, נאמר שהוא ניצח כי לא היו דלטורים ביניהם. כי הם היו בשלום, [כמו שהוזכר לעיל בשם הרב אברמסקי שאמר כך לפני מלחמת ששת הימים]. לכן צריך להגיד את התהילים למען כלל ישראל, ולמען השכינה ששרויה בצער. השכינה משולה לאמא שצריכה לחרות את האבר של הבן שלה כדי להציל את חייו וזה מאוד כואב לה ומצער אותה אלא שאין לה ברירה. ואנחנו צריכים להשתתף בצער השכינה ולהשתתף בצרתם של כלל ישראל באמירת 'אחינו כל בית ישראל' או בנוסח אחר בסגנון זה. ובמיוחד בארצינו הקדושה ובמיוחד בעירנו, יש דין ש'עניי עירך קודמים', ושאלו שכבר בצער, שיתנחמו, שלא יסבלו. ותוך כדי כך מותר לנו לכוון ש'המתפלל על אחרים והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה', שבוודאי אין הכוונה שירמה את עצמו שהוא מתכוון רק על השני, אלא גם אם הוא מתכוון על עצמו, בכל-זאת, עצם העובדה שהוא מסוגל בשעת כאב וחרדה ומתח, לחשוב גם על השני, זה מעניק עוצמה רבה מאוד לתפילתו.

וגם צריך לברך זה את זה מהלב 'ברכת הדיוט'. כך קיבלתי מרבותינו שמה שנאמר 'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך' לא נאמר רק לגבי ברכה שאחר מברך אותך אלא שתייחס חשיבות זו על ברכה שאתה מברך אחר. המעלה בברכת הדיוט, היא כמו המשל הידוע ששמעתי מכמה מקורות ובתוכם מהאדמו"ר הזקן מאמשינוב זצ"ל, שלאמא אין צער גדול יותר מאשר לראות את שני ילדיה במריבה זה עם זה, וכשהם חיים בשלום זה עם

זה, היא מרגישה טוב. וכשרואה אח אחד מטפל בשני, היא שמחה מאוד וזה גורם לה לתת ולהשפיע עליהם יותר, ואפילו אם היא ביקשה מאחד הגדול שיטפל בקטן, זה משמח אותה מאוד, אבל כשעושה זאת מעצמו, זו השמחה הגדולה ביותר ששייכת. ובבחינה מסוימת אפילו יותר מברכת חכם, כי חכם, כביכול ה' מינה אותו על כך, לדאוג ולהתפלל, אבל כשאדם רגיל מברך את השני וחושב עליו, מאחל לו מהלב 'בוקר טוב', 'יום טוב', 'שיהיה לך בהצלחה', זו מעלה מיוחדת.

סיפר לי לאחרונה רבי דב לנדא שליט"א, שאדם בא לחפץ-חיים ביום שישי לבכות לו על צרת אשתו, ואמר לו החפץ-חיים שילך למקווה ויחפש אדם שבא לטבול לכבוד שב"ק ויבקש ממנו ברכה. ואמר לי רבי דב, שהעולם חושב שזו ענווה של החפץ-חיים, ואני אומר שזה לא נכון, אלא יש מעלה בברכת הדיוט שיכולה לפעמים לפעול יותר מברכתו של החפץ-חיים, וכך הוא הרגיש באותה שעה.

לסיכום, יש להתחזק בתקופה זו בג' פרקי תהילים על כלל ישראל. ופעם ביום לברך ברכה קצרה ידיד או שכן ולהתכוון לזה.

לטווח הארוך. להתחזק בביטחון היום-יומי, מה שקובע את אמונת האדם שהקב"ה מנהל את העולם. הצורה הכי ראויה לכך, זה סוד 'מאה ברכות'. ברכה אחת ביום בצורה נכונה. לא להגיד תודה בצורה נימוסית, אלא להטמיע בלב שאני סומך על הקב"ה. כל אדם שקם בבוקר, סומך על עצמו ועל המציאות שהוא יראה והוא ילך וכו', והמטרה היא, לקחת את הבטחון עצמו ולהעביר זאת לקב"ה. זו כוונת חז"ל 'התולה בטחונו בקב"ה', דמשמע, שהביטחון קיים והוא תולה זאת בקב"ה, וכך נאמר כמה פעמים בפסוקים ובחז"ל 'בטחו אל השם' שהכוונה היא לקחת את תחושת הבטחון הקיימת ולהפנות אותה למקום הנכון, לקב"ה. ברכה אחת ביום, כדאי בברכות השחר, לזכור את התוכן, למשל, ברוך אתה ה' אלוקינו - 'כל ברכה שאין עמה שם ומלכות אינה ברכה' - מלך העולם, שמוליך את העולם, מנהיג את העולם. דרך משל, רוקע הארץ על המים, אני מזכיר לעצמי שהביטחון שלי בהליכתי ברחוב שהבניינים לא יפלו ולא תהיה רעידת אדמה, ומי התהום לא יציפו עכשיו את העולם כמו בדור אנוש, הם בגלל שה' הוא במשך כל רגע רוקע הארץ על המים. אין שום מציאות קיימת בעולם אלא רצון ה' שמחדש אותו. או למשל ברכת 'פוקח עוורים', ההרגשה שכל אדם שקיבל פעם ראייה מה', ועכשיו אני רואה כרגיל אלא מודה לה', וזה לא נכון, בעצם אני עיוור ומקבל מה' ראייה בכל רגע. וכן למשל 'מלביש ערומים', אדם מרגיש שיש לו הכנסות, מילגות וכדו' וזה לא נכון, אתה בעצם ערום וה' מלביש אותך. וכן בברכות הנהנין, למשל 'בורא פרי העץ', מה שאני בטוח שיש אדמה וגדל עליה עץ ועליו יגדל תפוח בשבילי ואני בטוח שמערכת העיכול המסועפת תעכל אותו, ואהיה שבע, זו הוויה של הקב"ה. וזה הכוונה בטחון, דברים שאדם סומך על המציאות שנראית לו קיימת, שיעביר את הכל לקב"ה. עליו היא ההסתמכות.

מעבר לכך כאמור, לא להתעסק עם כל עדכוני החדשות. בדרך כלל הדרך הרגילה אדם רגיל לברוח מחרדות, היא בזה שהוא מדחיק ומנסה להתעלם. לפעמים על-ידי שהוא לא עוסק אתם כלל וכלל, ולפעמים בדרך הגרועה יותר, שהוא מדחיק ע"י שהוא עוסק הרבה בפרטים ו'מאבד' את התמונה הכללית. הדחקה זו אינה מועילה באמת כי יש מועקה בלב, הלב מרגיש שהאדם לא עשה את הדברים הנכונים ומתחכם. אבל כשאדם עושה את מה שהוא צריך, ואז הוא מדחיק, זו הדרך הנכונה, זו הצורה שה' ברא להתמודד עם חרדה. לא להיכנס לחרדות, לא לברר פרטים ושמועות, להתרכז במה שרואים וכל אחד שיתחזק במה שיכול להתחזק וכו"ל. כך קיבלתי מרבתי.

שיהיה לכולם גאולה שלמה במהרה בימינו. אמן!